

Як зазначалося, банки, виконуючи специфічні функції у фінансовій сфері, за своєю сутністю є, перш за все, підприємствами, тому у своїй діяльності вони повинні керуватися принципами корпоративного управління, розробленими регуляторами у сфері підприємницької діяльності (Організацією з економічного співробітництва та розвитку, Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку), а також спеціалізованими регуляторами в банківській сфері (Базельським комітетом з питань банківського нагляду, Національним банком України).

Принципи корпоративного управління, розроблені регуляторними органами на національному рівні, за своєю структурою подібні до принципів, оприлюднених міжнародними органами, проте існує певна різниця між цими документами. Наприклад, вимоги до діяльності спостережної ради висвітлюються лише у принципах, опублікованих національними регуляторами, оскільки у світовій практиці, окрім дворівневої, існують також унітарна та змішана моделі ради директорів.

Суттєвим є той факт, що принципи, розроблені спеціалізованими регуляторами, є більш конкретизованими, оскільки вони враховують особливості банківської діяльності. Саме тому в них додатково розглядаються питання кваліфікації членів ради директорів (управління банком на стратегічному рівні вимагає відповідальності та компетентності суб'єктів управління, оскільки робота банку пов'язана із залученням коштів від клієнтів), управління ризиками (діяльність банку пов'язана з високим рівнем ризику, тому для його стабільного функціонування необхідною умовою є наявність системи ризик-менеджменту), ефективності системи обміну інформацією (ступінь волатильності на фінансових ринках значно впливає на діяльність окремого банку, тому для прийняття вчасних управлінських рішень система обміну інформацією повинна функціонувати ефективно). На нашу думку, на сьогодні найбільш змістовними та повними є принципи корпоративного управління, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду в редакції 2010 року, тому на їх основі й повинні базуватися принципи управління ліквідністю банку.

І. Б. Чернявський, аспірант

ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

НАСЛІДКИ СКОРОЧЕННЯ ФІЛІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Економічна та політична нестабільність, події недавньої світової фінансової кризи, відсутність кредитоспроможних позичальників та інші фактори негативно впливають на розвиток вітчизняної банківської системи на сьогоднішній день. Намагаючись пристосуватись до

поточних умов та втриматися на ринку банківських послуг, банки вживають усіх можливих заходів, щоб забезпечити прийнятний рівень прибутковості та скоротити свої витрати до мінімуму. У цьому випадку банки протягом останніх років активно скорочують свою філіальну мережу та впроваджують дистанційне обслуговування клієнтів. Однак такі дії мають двоякий характер і по-різному сприймаються учасниками економічних відносин з банками.

Враховуючи актуальність даного питання, вважаємо за необхідне визначити основні позитивні та негативні наслідки скорочення банку філіальної мережі для різних суб'єктів.

Не викликає сумніву той факт, що банки, порівняно з іншими суб'єктами, найбільше виграють при скороченні кількості своїх філій і відділень. Основна їхня мета – це зменшити витрати на утримання філіальної мережі, якої вони успішно досягають. При цьому банки підвищують рівень прибутковості своєї діяльності, що неодмінно має позитивний ефект для них. Поряд з цим банки продовжують активно впроваджувати дистанційне обслуговування клієнтів, що також знижує рівень витрат. До того ж клієнтів цікавлять нові технології надання банківських послуг, що стає дієвим засобом залучення нових клієнтів до банку. Нарешті, при скороченні філіальної мережі банки вже не змушені здійснювати жорсткий контроль за діяльністю філій і відділень, контролюючи всі необхідні транзакції через електронну мережу.

Незважаючи на значний перелік позитивних наслідків скорочення філіальної мережі для ініціаторів даного процесу, існує й ряд негативних наслідків. Наприклад, не всі клієнти згодні переходити на дистанційне обслуговування, а в деяких регіонах та містах його впровадження є витратним для банків (встановлення банкоматів, платіжних терміналів тощо). У результаті цього банк може втрати своїх клієнтів або ж знизити рівень їх довіри, що створює ряд проблем для подальшої діяльності.

Для клієнтів впровадження дистанційного обслуговування, замість традиційного обслуговування у відділеннях та філіях банку, є зручнішим, у першу чергу з позиції оптимізації часу. До того ж, скорочуючи філіальну мережу, банки знижують витрати, що може вплинути на здешевлення кредитів та інших банківських послуг. Проте у багатьох регіонах України населення все ще не має постійного доступу до дистанційного обслуговування через відсутність комп'ютерної техніки та доступу до Інтернету. Зауважимо, що існує й така категорія клієнтів, яка не сприймає спілкування з банком на дистанційній основі, а надає перевагу “живому” спілкуванню з працівниками банківської установи. Тому закриття філії або відділення у регіоні може негативно вплинути на подальшу співпрацю з банком.

Найбільше потерпають від скорочення філій і відділень банку його працівники. За останні декілька років через закриття великої кількості структурних підрозділів банків значна кількість банківських працівників стала безробітними. Внаслідок цього зростає соціальна напруженість у суспільстві, а банківські працівники змушені шукати нові місця роботи. У деяких випадках колишні працівники банку можуть перекваліфікуватися на роботу в банку по забезпеченню дистанційного обслуговування клієнтів, проте загальна кількість робочих місць у цьому сегменті є невеликою.

Як бачимо, процес закриття філій та відділень банків по всій території України не має однонаправленого впливу. Для різних суб'єктів така ситуація є позитивною, для інших – негативною. Однак даний процес є закономірним та об'єктивним явищем у сучасних умовах розвитку банківської справи в Україні й вимагає проведення ряду заходів з метою нівелювання негативних наслідків впливу для окремих його учасників.

О. А Швагер,

ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ЩОДО ПУБЛІЧНОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Специфіка функціонування банківських систем, а також банківських і фінансово-кредитних установ у рамках діяльності в цій системі породжують значне публічне втручання в їх діяльність, що тісно пов'язане з функціонуванням грошових систем та виконанням завдань грошово-кредитної політики, основним з яких є підтримання стабільності національної грошової одиниці.

Майже в усіх державах на законодавчому рівні закріплена дворівнева структура банківської системи, де на верхньому рівні знаходиться центральний банк та контрольно-наглядові органи, а на нижньому – інші банки, кредитно-фінансові установи, їх асоціації та союзи.

В Україні закріплена дворівнева банківська система, де вищий рівень очолює Національний Банк України, а нижчий – всі інші банківські та фінансово-кредитні установи.

Якщо ми говоримо про незалежність центральних банків, то розрізняємо політичну та економічну.

Щодо впливу на підтримання незалежності центральних банків слід зазначити, що існують суб'єктивні та об'єктивні фактори, які впливають